

Orationes Sex, Tres Fvnebres, Dogmaticæ Tres

Stapleton, Thomas

Antverpiæ, 1576

Apologia Recentioris Ecclesiæ: Sive Contra Præscriptionem Protestantum,
qua veteris tantùm Ecclesiæ testimonia in dirimendis controuersijs
admittunt, posterioris reijiciunt. Oratio In Licentiæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69636](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69636)

APOLOGIA RE- CENTIORIS ECCLESIAE:

SIVE

*Contra Præscriptionem Protestantum, quæ
veteris tantum Ecclesiæ testimonia
in dirimendis controuersijs
admittunt, postero-
ris reijciunt.*

ORATIO IN LICENTIAE THEO-
logica laurea suscepta, habita.

V o n semper optaueram, Am-
plissimi, & Ornatissimi viri, do-
ctissimi & humanissimi Audi-
tores, vt quod Theologum &
Ecclesiæ filium decet, Theologorum re-
centiorum causam agere, & Ecclesiæ ho-
stes publicè traducere, oportuno aliquo
loco ac tempore concederetur: ad illud
nunc hodiernus is dies, ad illud frequens
hic vester confessus, ad illud ordo hic no-
bilibum & doctorum virorū amplissimus,
volētem inuitat, ac prouocat, conaturum
iam diu excitat, & currēti calcar apponit.
Quum enim ex hoc loco aliquid agere

M 3

Theolo-

Theologo dignum, hic locus iubeat, hoc tēpus exigat, iucundissimus hic cōspectus vester admoneat: nihil profectō huic vel loco aptius, vel tempori accommodatius, vel tantę nobilissimorū & doctissimorum virorū alsidēti coronæ gratius ac oportuni-
us, posse me dicere existimaui, quam ut Theologiæ candidatus Theologorū causam coagerem, &, Catholicæ filius, Catholicæ patrocinium suscipere. Neq; enim nescij estis, in ea nos tempora hodie incidisse, quę ut in totam Ecclesiam, ita præcipuē in Theologorum nomē ac caput hostiliter conspirarunt: quę ut totius Ecclesiæ, ita præcipuē Scholæ Theologicæ auctoritatem ac fundamenta conuellunt.

Quas sanē nefarias & sceleratas impro-
bissimorum hominū cogitationes ut Satanas promoueret, ac effectui aliquando daret, infinitas in hūc ordinem calumnias con-
gessit, cōiitijs & opprobrijs inauditis Theologorū Principes cōspersit, ac apud rudes & indoctos traduxit: nulli cōtume-
lię, nulli mēdacio, nulli blasphemię parcēs, ut hanc aliquādo gravissimorum virorum saluberrimā auctoritatem conuelleret, &
senes,

senes, ut aiunt, è pōte deturbaret. Sed inter
cæteras, quæ sanè & dictu nefandæ, & nu-
mero penè infinitæ sunt, nulla profectò
fædior, nulla grauior, nulla perniciosior cō-
tumelia, calumnia, blasphemia excogitata
& in mediū prolata ab illis Satanæ mini-
stris est, quàm ea vna, qua totum recētio-
rum Theologorū ac Patrū venerandū Se-
natū è subsellijs detrahere, totā postero-
rū horū tēporum diuturnā seriē perfidiæ
damnare, totos denique hos mille annos
Christiana fide penitus exuere, vna impu-
dētissima Pręscriptione, & effiōti audacia,
sunt ausi. Sic enim (vt vno verbo infinitā
eorū insaniā cōplectar) pręscribūt hodie,
cōtra Ecclesiā, cōtra Scholas, cōtra Theo-
logos & Scriptores ecclesiasticos, infausti
huius ætatis hæretici, vt dicant, hos totos
mille annos, in tenebris plusquàm Cym-
merijs volutatos, ac fædis superstitionibus
penitè immerfos, Christianæ professionis
nomē tātū obtinuisse, fide caruisse, oēs
qui eo toto tēpore scripserūt, docuerunt,
floruerūt, seu scholasticos, seu quoscunq;
alios Scriptores ac magistros Catholicos,
cēcos Duces fuisse proindeq; in discutiēdis

M 4

quæ ho-

que hodie vigent innumeris illis contro-
uersijs, solos illos primę Ecclesię Patres,
solos primorum quatuor, vel quinque, vel
ad summum sex centenariorū Scriptores
esse audiēdos. Qui autē ea tēpora sequun-
tur, seu sanctus ille Gregorius, seu Beatus
Bernardus, seu Venerabilis Beda, seu quis-
quam alius fuerit, eos omnes tanquam in-
fames homines & iam falsitatis cōuictos,
à publico veritatis testimonio, esse repel-
lēdos. Hāc iniquissimā impudentissimorū
hominū & superbissimā Pręscriptionē cō-
uellere, simulq; Recētioris huius ætatis fi-
dē, Patrū & Theologorū autoritatē tue-
ri, hoc ego tempore, hac oratione nostra,
donāte Deo, institui. Neq; enim vel huic
loco, vel his rēporibus, vel auditorū horū
grauitati ac prudētiæ accommodatius aut
grati⁹ me quicquā posse dicere existimaui.

Partitio.

Hanc autē Recentioris huius Ecclesię
Apologiā sic instituā, hanc arrogantissime
hæreticorū Pręscriptionis proiectā auda-
ciā sic retundā, vt primū quidē quā sit
ea iniqua, & ab omni penitus ratione alie-
na, duabus potissimū de causis ostendā.
Secūdo loco, quāta cū blasphemia sit ea-
dem con-

dem coniuncta, dilucidè demonstrè. Hæc duo capita, dum pro huius quidè temporis ratione breuiter, pro rei autè dignitate, quàm possum grauiter & solidè pertracto, diligenter quæso, quod facitis, atredite.

Ab initio statim infaustæ huius & nefandæ hæresis, quæ sua nunc immani colluue & tetra seditate totum penè Christianum orbem (proh dolor) conspurcavit, non defuerunt viri docti & Theologi eruditi, qui cum ipsis infandæ huius sectæ magistris cōsertis quasi manibus dimicauerunt, & pro fide Catholica strenuè concertauerunt. Illos insignes & præclaros viros hinc recedere, non est opus. Ipsi beata iam sunt in pace, & viuunt nomina eorum in æternum. In hac autè cōcertatione præter ipsas sacrosanctas Scripturas, Conciliorum, Synodorum, sanctorum Patrum ac doctissimorum Ecclesiæ luminum, sacrosancta Decreta, solidæ rationes, clarissima testimonia, à nostris in medium proferebantur. Horum quum se & multitudine obrui, & authoritatis pondere prosterni videret Lutherus, Melanchtho, Calvinus & cetera illa sceleratorum hominum turba, eorum maxime qui his iam postremis cetenarijs in summa

fidei pace libere, clarè & dilucidè de rebus omnib⁹ scripserūt, nec illa in suas partes aliquo modo trahere se posse cernerēt: omni statim deposito pudore, omni exuta boni viri facie, impudētissimè clamare cæperūt, hos postremos Cētenarios, non fidei Christianę, sed superstitiōis cuiusdā Papiſticę tēpus fuisse. Ad primā Ecclesiā, ad antiquiores Patres appellāt. Illā esse solā putā, purā, & illibatā fidē, quā primi post Apostolos magistri tradiderūt, quęq; ex primorū tantū Cētenariorū monimētis erui posset, inuidiosè clāmāt. Hinc factū est, ut Luther⁹ quidē in captiuitate Babylonica, Calvin⁹ in Epist. ad Sadolerū, & in Prophetas passim, Melāchthō in locis cōmunib⁹ posterius editis, & Andreas Smidelinus in Respōsione ad Apologiā Frederici Staphili, primos tantū 500. post Christū annos Ecclesię Christi concedāt, reliquos mille annos nō Christi, sed Antichristi esse clāmāt. Hinc porrō fit, ut posteriorū Patrū scripta sanè oīa & singula, ac toti⁹ hui⁹ tēporis testimoniū, inaudito quodā fastu ac supercilio, non ut Aristarchi cēsoria aliqua virgula notēt ac corrigāt, sed ut noui quidam

Statua.

quidā Cēsares penit' abrogēt, & toto orbe Romano exulare iubeāt. Hinc deniq; Pręscribūt nobis pro suo imperio, in cōtrouer-
sijs de Religiōe tractādīs, seu ad praxī illā, seu ad doctrinā spectēt, nō nisi ex primis il-
lis annorū Cētenarijs petēda testimonia, depromēda exēpla, adhibēda causę patro-
cinia. Ac nos quidē sanē antiquissimorū Patrū Venerādis vestigijs ita cupidē inhæ-
rem', & purioris illius Ecclesię (vt loquū-
tur) testimonia tāta auiditate inquirim', vt ex illis penē solis nostrorū de rebus hodie cōtrouer-
sis libri cōsistāt, illis pene solis in-
nitātur. Quod sanē adeo cōfidēter faciunt & fecerunt semper Catholici Scriptores, vt nemo adhuc (quod sciā) Catholic' cō-
tra hāc iniustissimā aduersariorū Pręscrip-
tionē vel verbū scripserit. Id quod ex opti-
mæ suę causę magna cōfidētia faciūt, nō quia Pręscriptionē tā superbā probēt, aut vlla ratione ferendā putēt. Nam ita anti-
quiorū seculorū testimonia perquirere, vt posteriora impietatis & cęcitatis damne-
mus, vel illis nos solis astringi debere pu-
temus, illud verō & impiū est & iniquissi-
mū. Quod vt nunc probemus, iniquitatē
huius

huius nefariæ Præscriptionis primo loco (vt antea proposuimus) ostēdemus. Eā verò duob' nos modis probatueros dixeram'.

1. Primum ergo, iniquam esse hanc Præscriptionem dicimus, propter paucitatē Scriptorum, qui ex primis illis Centenarijs nobis iam supersunt. Deinde propter modum ipsum, quem in scribendo illi primi Patres tenuerunt. Hoc vtrumq; quum breuiter ostendero, ad impietatem huius nefariæ Præscriptionis explicandam, nostra se conuertet oratio. Paucitatem ergo primæ Ecclesiæ Scriptorum (quæ primi capitis prima probatio instituta fuit) multis argumentis colligimus. Nam vt de ipsis Euangelijs & Epistolis Apostolicis nihil dicamus quæ omnia data potius occasione, quàm dedita opera scripta fuisse, & antiquissimi Historiographi notarunt, & ipsa legentibus argumenta ostendunt, eorum sanè proximos successores *scribendi minimam habuisse rationem, nec tam edendis libris, quàm erudiēdis populis operam dedisse*, scribit apertè Eusebi' Pamphili in Historia Ecclesiastica. Et sanè qui attentius totam illam vetustissimorum Scriptorum Biblio-

Paucitas
scriptorum
prima eccle
sia.

Lib. 3. cap.
24.

Bibliothecam euoluit, reperiet illam ferè omnem aut in hæreticis & gētilibus confutandis, aut in Epistolis & Apologijs occasione aliqua data scribendis consistere. Hinc Irenæi, Tertulliani, Clementis Alexandrini, Iustini Martyris, Ignatij & aliorum scripta. Pauci enim, aut nulli eo tēpore (primis dico centum aut ducentis annis) vel Scripturas relictis commentarijs illustrarunt, vel Homilias suas ad populum scripto reliquerunt, vnde certior Sacramentorum & doctrinæ hodie controuersę ratio hauriri possit. Postea quidē hæc cæpta fieri, sed perpetua quasi illorum temporum vel à gentibus vsque ad annum trecentesium & amplius, vel ab hæreticis vsque ad annum ferè quingētesimum persecutio, ita partim scribēdi hoc studium perturbauit, partim quæ scripta erant, è medio sustulit, alia quoque infortunia totas nobis toties Bibliothecas eripuerunt, vt rarissimos iam horum temporū Scriptores necessariò habeamus. Huius rei locupletissimi testes esse possunt eorum libri, qui de Scriptoribus ecclesiasticis scripserunt. Qui enim Eusebiū, Hieronymum,

ronymū, Cassiodorum, Gennadiū, Trime-
miū, Honoriū, aliosq; legerit, & quot iam
Scriptores etiā ab illis enumerati perie-
rint, animaduertit, nō sine lachrimis, o-
pinor, videbit, quanta iā veterum Scripto-
rū penuria laboremus. Causas verò penu-
riæ istius varias & multiplices inuenio.

*Cause iac-
ture veterū
Scriptorum.*

In trecentis illis primis post Christum
annis, Antequā Imperatore Constantino
Christianam fidem amplectente pax Ec-
clesiæ redderetur, persecutiones illę à pri-
oribus imperatoribus contra Ecclesiā ex-
citatæ, nō minus librorū erant, quā homi-
nū, nō min⁹ codicū, quā corporū. Vnde
apud Christianos nō tantū qui fidē ab-
negabant sed & qui libros & scripta sacra
persecutorib⁹ tradebāt, Apostatę habebā-
tur. Hinc illa nominatissima Cęciliani Ca-
thaginensis Episcopi (vnde & donatistarū
schisma ac postea hæresis emerfit) accusa-
tio agebatur, quòd in persecutione Dio-
cletiani libros sacros tradidisse diceretur:
ex quo factū est, vt Catholicos tūc Cęci-
liano cōmunicātes Donatistæ traditores
appellarēt. Porro in grauissima illa decem
annorū persecutione sub Diocletiano &
Maximi-

*Vide Augu.
lib. contra
fulgentium
Donatista
Num. 12.
& lib. 7.
cap. 2. de ba-
ptist. cont.
Donat.*

Maximiliano Imperatoribus, sacri libri, & Lib. 7.
Cap. 36
 Patrū enarrationes (vt notauit Nicepho-
 r^{us}) in foro cōburebātur. Quantā hīc opti-
 morum Authorū iacturā factā esse putare
 possum^{us}? Licini^{us} ille Tyrānus vnā cū Cō- Histor. tri-
part. lib. 1.
cap. 9. lib. 7.
cap. 28.
 stantino Magno aliquandiu imperans, ita
 præclarā huic rei nauabat operam, vt *lite-
 rarum hostis* ab Historicis vocaretur, & in
 Otorio. At vero Iulianus Apostata omni Tripart.
Hist. lib. 6.
cap. 17.
 prorsus literarū studio Christianis inter-
 dixit. Valēte quoq; Imperatore crudelif-
 simas de successore suo agitante quæstio-
 nes, omniaq; omniū scripta & scrinia per-
 scrutante factū est (vt notauit Ammianus Lib. 29. His-
toriarum.
 Marcellinus) *vt per orientales provincias
 omnes metu similium exurerent libraria om-
 nia* Tantus vniuersos inuaserat terror. Neq;
 verò sub his tantū Imperatoribus cru-
 delitate & terrore omnia permiscenti-
 bus perierūt nobis Authores boni & an-
 tiquissimi illi primorum tēporum Scrip-
 tores. Hīc enim si conquieuisset hoc ma-
 lum, posterorum saltem industria resar-
 ciri illud potuisset. Verū accessit his ma-
 lis, immanis illa Barbarorum turba, Van-
 dalorū, Hunnorū, Gothorū, Herulorum
 & his

& his similibus in Romanum Imperium, Africam, Hispaniam, Galliam, Italiam, totumq; etiam Orientem circa quadringentos post Salvatorem annos irruentiū, omniaque vastatū, sacraque ac profana miscentium. Notavit hoc circa hæc tempora Sabellicus cū diceret, *ob multorum populorum incursiones, optimorum Authorum destructiones esse consecutas.* Huius quoque rei argumentum ex Augustino colligi potest, sub cuius mortem prima illa Vandalorum irruptio in Romanū Imperium incidit. Scribit enim alicubi, *per paucos fuisse suo tēpore in lingua Latina Scriptores. In Greca autem, inquit, quis numeret?*

*Extra fau-
stum lib. 3.
cap. 2.*

At verò hodie ex vetustissimis illis primorū temporū Scriptoribus qui Augustinum præcesserunt longè plures habemus Latinos, quàm Græcos. Ex quo constat, magnam post eum vastationem consecutam. Porro in Concilio Carthaginensi tertio, cui interfuit Augustinus, citatur *Capuensis quadam plenaria Synodus.* Huiusmodi nunc extat nulla. Citatur etiam sæpissimè ab Augustino contra Donatistas disputante, *plenarium totius Orbis Conciliū*

Can. 38.

pro Bap-

pro Baptismo Hæreticorum non iterando. Quo
 etiam utitur tanquam antidoto fortissima
 contra Concilia illa Africana, quibus tan-
 topere Donatistæ innitebantur. Huius-
 modi tamen Concilium hodie non repe-
 ritur. Nam quòd quidam hodie docti viri
 illud ab Augustino toties commemora-
 tum, Nicenum illud magnum & primum
 esse putant, mihi nullo modo fit verisimi-
 le. Est enim plus quàm probabile si Nice-
 num illud fuisset quòd vel semel illud in
 creberrima illa mentione facta Augustinus
 nominasset: tum propter illius Concilij
 Authoritatem maximam, tum propter
 controuersia quam tractabat magnitudi-
 nem. Sane in re multo minoris momenti
 illud Concilium nominatim citat. Dein-
 de tale videtur hoc Concilium fuisse quod
 ob hanc potissimum quæstionem de ba-
 ptismo hæreticorum vocaretur. Niceni
 verò Concilij causas ex proposito com-
 memorans & commendans Arhanasius
 in Epistola de Synodis Arimini & Seleu-
 ciæ, de hac re prorsus tacet. Rursum tale e-
 rat hoc Concilium quod alijs varijs Syno-
 dis & in Africa, & in Asia hac de re col-
 lectis

De bap.
 par lib. 1.
 cap. 18. &
 lib. 4. cap. 6.
 lib. 6. cap. 7.
 & 13.

Epist. 110.
 alijsq. in le-
 ctis.

In Dialogo
adversus
Iulianum
nos.

lectis satisfaceret, easque ita corrigeret, ut
Episcopi ipsi tam Africani quam Orien-
tales qui cum Cypriano contrarium de-
creuerant, sententias suas hac de re postea
mutarent. Nam ita hoc factum fuisse illu-
stres testes sunt S. Augustinus contra Cre-
sconium Donatistam lib. 3. cap. 2. & pau-
lo ante eum Hieronymus, qui eosdem ipsos
Episcopos novum emisisse decretum narrat.
Quod certè tam cito & tam solenniter fa-
ctum non fuisset sine Concilij magis uni-
versalis ipsis adhuc viventibus congregati
Autoritate. Quod si ita est, Nicenum
multis annis præcesserit necesse est. Nam
quòd D. Hieron. scribit loco citato Nice-
nam Synodum omnes hæreticos suscipe-
re exceptis Paulianistis, est quidem ita ut
in Can. 19. illius Synodi illos solos rebap-
tizando censeat: sed non propterea illud
fuisse Concilium de quo toties Aug. lo-
quitur, inde colligitur, quòd in eo Can. de
tota hac quæstione nihil directè conclu-
ditur nec evidenter asseritur: quod tamen
in illo Concilio toties ab Augustino cita-
to evidētissimè & plenissimè factum fuis-
se, ex illa tam frequenti & confidenti eius
citatione

citatione facile constat. Quare excidit nobis haud dubiè Concilium illud longè grauissimū atque plenarium. Quid quod multis ante Augustinum annis in Synodo secunda Arelari habita allegatur generale Concilium sub Beati Martini vel (vt alij legunt) Maurini tempore ex omnibus mundi Can. 18. partibus in eadem vrbe Arelatensi celebratum? Sed eius hodie ne vestigium quidem apparet. Ex quibus omnibus perspicuum fit, posterioribus haud dubiè persecutionibus, grauissima hæc primæ Ecclesiæ monimenta erepta nobis esse.

Neque verò ab externo solūm hoste passa hæc est Ecclesia, aut ab infideli tantū & Barbaro, sed & à Domesticis quoque, quos enutriuerat vt filios, sed ipsi spreuerunt eam. Nam & heretici quoque Catholicorum libros & scripta crudelissimè, si quando fortiores eos esse contigerat, depopulabantur. Ariani Bibliothecam Alexandrinam optimis & antiquissimis Authoribus instructissimam penitus incenderunt. Cuius rei locupletissimus testis est Athanasius ille Magnus, reliquique Ægypti Episcopi, dum Marco Rom.

N 2

Ponti-

In Epist.
ad Marcum
Papam.

Cōtra Gau-
dentiū lib.
2. cap. 14.

Pōntifici pro exemplaribus Nicēni Concilij
eo quoque tēpore, incendio absumptis scri-
bunt, simulque *Arianorum tyrannidem in
Episcoporum libris concremandis ostendūt.*
Pestis ista Arianica quantò diutius ac po-
tentiùs Orbem Christianum occupauit,
tantò ab ea grauiùs ac vehementiùs hoc
in genere peccatum fuisse, verisimile est.
Sed & Donatistæ patrum suorum hære-
ticorum mensuram implentes, si Augu-
stino credimus, *Catholicorum libros incen-
derunt.* Atq; hæc quidem omnia in prima
illa Ecclesia, & intra quadringentorum
plus minus annorum ambitum contige-
runt. Iam verò si posteriorum persecutio-
nū & vastationū Historiā vsq; ad annum
Domini sexcentestimū texere vellem⁹, &
quas toti Italię ferè ducētis annis Longo-
bardi clades intulerunt perstringere, im-
mane quantus dicendi campus, in quo
excurrere posset oratio, daretur. Ego
verò ex paucis his exemplis liquidò iam
vobis constare arbitror, quanta necessa-
riò ex his, quæ diximus, Scriptorum anti-
quissimorum paucitas consequatur. Quæ
cū ita sint, quàm inhumaniter & iniquè,
ne dicam

ne dicam temerè & impudenter, illi agāt, qui grauissima fidei nostrę Myſteria, adeo-
q; ſingulos ritus ac ceremonias non aliter agnolcunt, niſi ex hac incertiſſima Anti-
quorum Scriptorum paucitate, certa il-
lis & manifeſta omnia, idq; abundanter &
copioſè reddantur, veſtro iam omnium
iudicio perpendendum relinquo.

Venio nunc ad primi capitis ſecundam *Myſteriaſ-*
cauſam. Iniquiſſimam enim eſſe hanc he- *dei parcé*
reticorum de primis illis quingentis aut *& obſcu-*
ſexcentis annis Preſcriptionem dicimus, *ré in prima*
non ſolùm propter Scriptorum illius tē- *eccleſia ſcri-*
poris, qui quidem hodie ſuperſunt, pauci- *bi ſolita.*
tatem, ſed multò magis propter modum
ipſum ſcribēdi quē illi antiquiſſimi Patres
& Scriptores tenuerunt. Nempe, ſicuti
Apoſtoli ipſi (vt diligēter notauit Euſe-
bius Pamphili in demōſtratione ſua Euā- *Lib. 1.*
gelica) *Cap. 6.* *quęcunq; à Chriſto. quaſi ſapientiori-*
bus & magis ſpiritualibus præcepta fuerāt, illa
ijs tantum, quos capaces eorū eſſe intellexerāt,
ſine ſcripto tradiderunt, quę verò infirmiori-
bus & vulgo fidelium conuenire exiſtimabāt,
eorum quedam quidem in ſcripto reliquerunt,
quedam verò per ſanctiōnes & ritus non ſcri-

Cap. 27.

ptos obseruanda tradiderunt: ad eundem planè modū & primæ Ecclesiæ Patres, quot quot sexcentis illis primis annis floruerunt, Apostolorum vestigia & exempla secuti, fecerunt. Notauit hoc in illis dilertè Basilius Magnus, moremque ac studium istud Maiorum suorum pluribus verbis & commemorat, & commēdat. Sic enim in libro de Spiritu Sancto postquam varias traditiones tacita & arcana doctrina relictas enumerasset, subiungit: *Reliqua item ex qua sunt scriptura? Nonne ex hac non publicata & arcana doctrina, quam in minime carioso ac sollicito silentio Patres nostri cōseruauerunt? Recte illi: utpote docti, Mysteriorū reuerentiā ac auctoritatem silentio custodiri. Quæ enim ne inspicere quidem fas erat nō initiatis horum itē inam quomodo par erat in literis velut in triumpho ostentari? Comparatione deinde facta cum Sanctuario veteri eiusque arcanis mysterijs, ad eundem, inquit, modum etiam hi qui ab initio res Ecclesiasticas sanciuerunt, Apostoli & Patres in occulto ac silentio mysterijs Auctoritatem cōseruauerūt. Nimirum aderant tum permixti Christianis in verbis Ethnici & Iudei,*
in Eccle-

in Ecclesijs Catechumeni, idque totis illis sexcētis annis usque ad Gregorii Magni tēpora. Hinc factum est, ut nec dicentium vel libera in Ecclesijs audiretur, nec manifesta in scriptis libris doctrina legeretur: peruentura haud dubiē in aduersariorū manus, quibus nec doctrina ad sugillāda, nec malitia ad irridēda nostra mysteria deerat. Hinc Tertullianus quū grauissima illa de infanticidio calūnia obijceretur, licet Apologiā institueret, tamē de Sacrificio Christianorum summo silētio tacuit. Sic Cyrillus Alexandrinus obijcienti & quærenti semper Iuliano Apostatæ, cur non sacrificaremus, de mentis & animi spirituali sacrificio fusissimē respondet; de Ecclesiæ illo singulari & mystico Sacrificio ne verbum quidem. Sed apertissimē hunc Patrum sui tēporis morē notauit Gregorius Nazanzenus. Sic enim scribit. *Nō cātemus, inquit, canticū domini in terra aliena, videlicet citra ullū discrimen quibusuis audietibus: siue ū sint generis nostri, siue peregrini, amici, siue inimici, candidi, siue maligni, quorum unicum est studium nostris insidiari.* Et paulò pōst. *Quod si*

In Apolog-
tico cap. 9.

Lib. 9. con-
tra Iulianū.

De theolo-
gia lib. 1.

sapientiam nobis inimicam (admixtos Philosophos & infideles intelligit) explodere non licet, in illud saltem vno consensu incubamus, ut secreta quae sunt & à vulgi conspectu semota, secretò quoque tractemus, et quae sancta sanctè: nec in profanas aures, quae silentio sunt adoranda, proyiciamus. Alioqui declaramus apertè, quia qui Dæmonia adorant, & turpiū tum fabularum, tum rerum sunt cultores, eos nobis esse longè Religiosiores. Illi enim his qui nō eisacem initiati sunt sacris, sanguinē suū citiūs quàm quaedam arcana sua impartirent. Hæc ille.

Vopiscus in
Aureliano.

Adeo autem celandorum hoc Mysteriorum in Christianis studium etiā ipsis Ethnicis innotuit, ut Aurelianus Imperator Ethnicus sic ad pontifices suos ethnicos Romę agētes scripserit, ut meminit in eius vita Flavius Vopiscus. *Miror, inquit, vos, patres sancti, tã diu de aperiēdis Sybillinis dubitasse libris, perinde quasi in Christianorum Ecclesia, non in templo deorum omnium tractaretis.* Intellexerat videlicet homo Ethnicus & gentilis, in Christianorum Ecclesia Mystera omnia, ritus ac ceremonias sacras ita summo quodam & sacro silentio

lento occultari, ut earum rerum nihil ad prophanorum hominum aures pervenire unquam potuerit. Quod si forte tandem aliquando fidei quædam Myſteria, Patres illorum temporum fuſius & apertius pertractabant, id hæreticorum ſola importunitas extorſit. Sic enim in cauſa Trinitatis omnium ſanè diuiniffima & difficillima variæ illæ Sabellij, Arrij, Macedonij & Eunomij hæreſes ad diligentiffimam & minutiffimam Myſterii illius altiffimi diſcuſſionem vel inuitos Patres trahebant. Notauit hunc Eccleſiæ morem Auguſtinus, ſic ſcribens: *De trinitate perfectè tractatum non eſt, antequam oblatrarent Arriani: de Penitentia perfectè tractatum non eſt, antequam obſiſterent Nouatiani; de Baptiſmate perfectè tractatum non eſt, antequam contradicerent rebaptiſatores Donatiſtæ.* In illis autem fidei ac doctrinæ Catholicæ dogmatibus, de quibus totis illis ſexcentis annis dubitatum aut controuerſum non erat (qualia plæraque ſunt, quæ hodie ex certis & indubitatis controuerſa & dubia fecit improbitas & impietas hæretica) illorum temporum

Enarratio

Pſal. 54

Patres parcissimè & rarissimè differuerunt.

De Sacra-
mentis quā
parcè olim
scriptū fue-
rit.

Hoc ita se habere in quibusdam Eccle-
siæ Sacramentis, de quibus tunc fiebant
nullæ, hodie plurimæ & maximæ fiunt
controuersia, exempli causa clarissimè
demonstrabitur. Beatus Chrysost. è superi-
ori loco apud populum agēs, quū de Bap-
tismi ritib⁹ apertè aliquid differere quā
maximè cuperet, non liceret aurem per
pphanos illos & catechumenos Cōcioni
admixtos, sic auditores suos allocutus est:

Homil. 40.
in 1. ad Cor.

*Cupiam sanè clarè proferre verba, si per pro-
phanos illos liceret (Ethnicos & Catechu-
menos, quibus Constantinopolis abunda-
bat, intelligit:) Nam hi difficiliorem nobis
interpretationem reddunt. Cogunt enim, aut
non clarè dicere nos, aut mysteria vulgare. Di-
cam tamen, sed quantum fieri potest adumbra-
re. Nū post arcana illa verba & metuenda,
post horribiles canones, dogmatum de calo
transmissorum, ad finem adiungimus, Credo in
resurrectionē mortuorum. Hec ille. Baptismi
ritus & ceremonias insinuans, quas hodie
vsq; tenet Catholica. Idem de Sacramēto
Ordinis eiusq; itē ceremoniis sic alibi sub
inuolu-*

inuolucro loquitur. *Ordinaturus*, inquit, *In 2. ad*
astantium vocat preces, & ipsi sententias fe- *Cor. Homil.*
runt & acclamant, id quod initiati sciunt. *18.*

Non enim fas est, nō initiatis omnia detegere.

Hæc ille. Eundem quoque morem Innocentius i. Rom. Pont. huius *σύχρονος* & contemporaneus seruat. De Sacramento

enim Confirmationis ex quæstionis cuiusdam occasione differens, quum multa dixisset, *verba verò*, inquit, *dicere nō possum*, *Epist. 1. cap.*
ne magis Mysterium prodere videar, *quàm ad* *3. ad Decen-*
consultationem respondere. *tium.* Atque hæc in il-

lis tribus Sacramentis sic illis tunc temporibus scripta videmus. In genere autē de omnibus Mysterijs eundē obseruatum semper morem fuisse, tradit apertē D. Ambrosius in lib. de ijs qui initiantur my-

sterijs. Illum enim sermonem suum quia non nisi ad iam baptisatos habebat, ipse-
 met rationem reddit his verbis. *Nunc de*
Mysterijs dicere tempus admonet, *atque ipsam*
Sacramentorum rationem edere, *quam ante*
Baptismum si putassemus insinuandam nōdum *Cap. 1.*
initiatis, *prociuisse potius quàm edidisse æsti-*
maremur. Hæc ille, apertissimē morem Ec-

clesiæ veteris quē iā diximus demonstrans.

Iam ve-

Iam verò in summo omnium & celebratissimo venerabilis Eucharistiæ Sacramento, circa cuius materiam, substantiam, effectum, vsum, ritus ac ceremonias infinitas hodie nobis controuersias, quæstiones, lites, & contentiones, infausta hæc nostrarum temporum hæresis peperit, paritque indies, quantis perpetuo compendiis & βραχυλογίαις primorum seculorū Patres sunt vti, quàm nihil clarè, nihil apertè, nihil copiosè, sed omnia succinè, mysticè, & quasi sub silentio tradiderint, plurimorum nunc Patrum breuibus sententiis, breuiter ob oculos ponam. Origines antiquissimus Græcorum Scriptor cum de hoc Mysterio pertractaret, tanquam rem notam nec vulgandā citò præterit, dicens: *Novit qui Mysterijs imbutus est, Carnem & Sanguinem verbi Dei. Non ergo immoremur in his, quæ & sciētibus nota sunt, & ignorantibus patēre non possunt.* Idem facit Homil. 13. eiusdem operis. Tertullianus ad uxorem scribens; *Non sciet, inquit, maritus quid ante omnem cibum gustes? & si scierit, panem, non illum credet, qui dicitur.* Sub nube hæc ita proferuntur, ut si in ea fortè incidat Ethnicus,

Orig. in Le-
uiticū Ho-
mil. 9.

Lib. 2. ad v-
xorem.

Ethnicus, non capiat Myſterium. Sic Epi-
 phanius quum hiftoriam Coenæ Domini-
 cæ obiter veller exponere, prorfus à Sa-
 cramenti verbis abſtinet. *Videmus, inquit,*
quod accepit Saluator in manus ſuas, veluti E- In Anchi-
uangelium habet, quod ſurrexit in Cæna, & ratu.
accepit hæc, & ubi gratias egit, dixit, hoc meū
eſt hoc, & hoc. Quis hæc niſi Chriſtianus,
 iſque ſacris Myſteriis initiatus, intellige-
 ret? Hoc nimirum eſt myſticè Myſteria
 tractare. Iſychius ſimiliter vetuſtiſſimus
 Scriptor, quum de hoc Sacramento verba
 faceret: *Praueniens, inquit, Dominus, ſemet-* Lib. 1. cap.
ipſum in Cæna Apoſtolorum, immolauit quod 4. in Leuiti-
ſciunt qui Myſteriorum percipiunt virtutem. cum.
 Videte vt ad ſcientes loquitur, non vt neſ-
 cientes quicquam doceat. Eodem planè
 modo Theodoretus, quotidiani Sacrificii
 uſum, vnicæ in Cruce oblationi minimè
 repugnantem volens inſinuare, *Clarum, in-*
quit, eſt his qui ſunt in diuinis rebus eruditi, In Com-
nos non aliud Sacrificium offerre, & cæt. Ita mēt. ad cap.
 rurſum commune facit tanquam de re no- 8. cum Heb.
 ta, nihil autem clarè docet aut demon-
 ſtrat ipſe. Manifeſtius verò hoc alibi
 facit. Interrogante enim aduerſario, *quid*
appellas

Dial. 2.

appellas donū quod offertur ante inuocationem
 sacerdotis, respōdet orthodoxus. Nō oportet
 aperte dicere. Est enim verisimile adesse al-
 quos mysterijs non initiatos. Moxq; respōde-
 tur ænigmaticè tacitis panis & vini voca-
 bulis. D. autē Chrysost. et si vnus omnium
 copiosissimè & frequentissimè de hoc Sa-
 crificio & Sacramento scripserit, nihil ta-
 mē apud eū compēdijs istis & præcisioni-
 bus frequētius. Agēs enim hac de re apud
 populū; Sciūt inquit, initiati quid dicatur; &
 alibi: Scitis qui imbuti estis Mysterijs. Et iterū:
 Nostis profecto qui initiati estis id quod dici-
 mus: siue sexta feria, siue Sabbato, siue in Do-
 minica die, siue in celebritate Martyrū, eadem
 litatur hostia, idē immolatur Sacrificium. Rur-
 sum quoq; Sequamur, inquit, initiati, quæ di-
 cuntur, norunt fideles. Vt in Oriente Chry-
 sostomus, ita in Occidente Augustinus
 plusquam Laconica verborum breuitate
 vritur, quoties de hoc Mysterio disserit.
 Agēs enim alicubi apud populum de Ec-
 clesiæ Sacrificio, Nostis, inquit, quale Sacri-
 ficiū, norunt fideles. Et ibidē paulò post: No-
 rūt fideles. Disputari inde mox non potest. Et
 alibi: Nouerunt, inquit, qui legūt, quale Sacri-
 ficiū

Homil. 27.
in Gen.

Hom. 22. ad

Hebr. Hom.

5. in 1. ad

Tim. Hom.

31. & 61.

ad pop. An-

tioch.

Enarrat. in

Psal. 21.

Conc. 2.

ficium obtulerit Melchisedech. Quam locutionis formā multis in locis vsurpat. Contra aduersariū legis & Prophet. cap. 20. In Psal. 33. Conc. 1. in Ioannē Tract. 26. Ex quibus omnibus loquēdi formulis, quum cōstet, Patres illorū temporū de Sacramētis religionis nostrę nihil fusē pertractasse, nihil copiosē differuisse, nihil aperta narratione demōstrasse, sed parcē & breuiter summa rerū capita attigisse, & res grauissimas leuiter ex proposito præteruolasse, omniaque ad auditorum & legētium notitiam retulisse; quis non videt, iniquissimam esse illorum & ab omni ratione ac æquitate alienissimam Præscriptionem, qui dogmata hodie controuersa maximē circa doctrinam Sacramentorum & Religionis cultum, non nisi ex illorum Patrum ac seculorum documentis clarissimis, testimonijs apertissimis, praxi perspicua & dilucida peti, probari, & demonstrari volū? Quum enim isti nullam prorsus rationem habeant vel eo tunc tempore scribentium paucitatis, vel librorū quæ inde secuta est, iacturæ & infinitæ vastitatis, vel ipsius in scribendo breuitatis ac

ris ac parcitatis, seu propter primorum Patrum in mysteriis fidei occultandis reuerentiam, seu propter Ethnicorum & Catechumenorum perpetuam cum fidelibus commixtionem, istos sanè homines eorumque furiosam Præscriptionem, ab omni penitus ratione esse alienissimā, quis dubitet?

*Pars. 2. De
impietate
Præscriptio-
nis huius.*

Venio nunc itaque ad alteram illam Orationis nostræ partem longè grauissimā, & vestra (ornatissimi Auditores) diligenti attētionē dignissimam, in qua non de iniquitate, temeritate, aut leuitate aliqua, sed de nefanda & abominanda, Christianisque auribus & cordibus detestāda blasphēmia Præscriptionis huius impudentissimę, agendum nobis erit. Hoc ergo in loco, hac in causa, non animis solū, sed & affectibus adeste, mecumque impietatem istam post hominum memoriam scelerrimam, seriò cōsiderate. Quid enim est quod audent, aut potius quod non audent dicere? Ausi sunt & dicere, & scribere, & toti posteritati editis libris commendare, his totis mille annis, totum Christianum Orbem, sub Papatum, (sic enim loquuntur isti

tur isti καὶ νόσοι) superstitionibus infinitis inuolutum, erroribus innumeris implicatum, idololatriæ denique cuiusdam crassissimæ reum fuisse. Ipsum porro Ecclesiæ Caput & Principem, ipsummet esse Antichristum: *Nos enim* (Ait Calvinus) *sceleratæ illius & aominandæ sub Antichristo regni Ducem & Antesignanum apud nos facimus Rom Pontificem.* Cæteros autē Episcopos, Abbates, Monachos, Presbyteros totumque Clerum ac populum Christianum, quotquot iam his mille annis Rom. Pont. ut Vicario Christi obedientiam præstiterunt, membra esse Antichristi & filios perditionis. Theologos porro ac Scholasticos Magistros omnes, qui hoc toto tempore docuerunt, tenebrarum magistros, cæcos duces, atque adeò, ut verbo contumeliam addant, parasitos Pontificios & lixas regios, superbissimè appellitant. O sceleratam blasphemiam. O proiectam audaciam. O portentosa hominum in ultimas terras deportanda, imò ex omni terrarum Orbe, quàm longissimè exterminanda. Liceat hîc mihi (per vestram omnium humanitatem & pietatem,

Institutio. lib.
4. cap. 2.
par. 12.

pietatem, rogo) murato nonnihil orationis genere, ipsos hîc aduersarios nostros compellare, & ad illos tanquam præsentes Orationis velum conuertere.

Vos hîc ergo compello tota Protestantium confusa turba, vos sanctæ Ecclesiæ (Matris olim vestræ, ac adhuc etiam nostræ) non iam filij, sed spurij & Apostatæ, ad vos hæc nostra se cōuertit Oratio. Illâne Ecclesia verbi Dei Incarnatione fundata, cœlestibus promissis stabilita, Sanguine Unigeniti redempta, aduentu S. Spiritus confirmata, Apostolica prædicatione erudita, Martyrum cruore signata, post sexcētos tandem annos vestro iudicio desijt, vt mille penè iam annis seducta, & nequissimis erroribus implicata, in fine tandem seculorum apud paucos reuiuisceret? Hoc in Euangelio reperitis? Istudne ex verbo Dei didicistis? An non prorsus contraria legitis? Ego, inquit Saluator, vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi: quæ cum diceret, Apostolis loquebatur, sed nos intelligebat, ait August. Nunquid enim Apostoli hîc futuri erant vsque ad consummationem seculi? Ecce ergo perpe-

Matth. 26.
Enarrat. in
Psal. 47.

hiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi: quæ cum diceret, Apostolis loquebatur, sed nos intelligebat, ait August. Nunquid enim Apostoli hîc futuri erant vsque ad consummationem seculi? Ecce ergo perpe-

perpetuò præsentem Ecclesiæ suæ auditis Christum. Vsq̃ue ad cōsummationem seculi dicit, non in consumatione sola: vſque ad finem, non in ipso fine tantum: vſque ad exitum rerum, non in ipso demum exitu, vt ante exitum tot eam annis deseruerit. Rursum *super hanc Petram*, ait Christus, *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ* Matth. 16. *infernī non præualebunt aduersus eam*. Aperitè ergo oculos, & videte perpetuam Christi Ecclesiam; videte solidam validamq̃ue vt æciem castrorum ordinatam, & vt petram immobilem, aduersus quā nec portæ inferi præualebunt. Et qua fronte vos superstitiones, qua fronte errores, qua fronte idoli cultum aut in ea, aut contra eam præualuisse dicitis? An fortè portæ inferi præualere non potuerunt, sed portæ Romanæ poterant? Sed & iterum; Christus rogauit Patrem, vt alium Paracletum Ioan. 14. daret Ecclesiæ suæ, vt maneret cum ea in æternum, Spiritum veritatis. Si Spiritum veritatis in æternum, quomodo spiritum erroris per tot Centenarios? An ierita Christi verba, ò Verbi Dei Assertores, dicemus? aut contra Christi

O 2 — disertis

disertissima verba, Ecclesiam nobis sua cœlesti presentia perpetuò administrandam, cōtra portas inferi semper muniendā, Spiritu veritatis in æternum dotandam promittentis & asserentis; vestris vanissimis & sceleratissimis verbis eam defecisse, aberrasse, & diris erroribus implicatam fuisse asserentibus, credendum putabimus? Hocine est ad verbum Dei, fidem (quod pollicitamini) reuocare, vt verbis vestris contra Christi verba credamus? Hocine est Euangelij lucem prædicare, vt Euangelium perpetuis iam in tenebris obvolutum, ipso etiam reclamante Euangelio doceatis?

Quid, quòd non Euangelio solùm viri Evangelici apertè cōtradicitis, sed & propheticam quoque doctrinā (quam vobis solis magno supercilio arrogatis) hæc vestra præclara Præscriptio penitus proscribit? Ecquid enim in Psalmis, & in Prophetis, frequētius aut clarius reperitur, quàm Christi Ecclesiam à suo primùm exordio, ad fines vsque seculorum perpetua successione decurrere & perdurare? Pauca de multis breuiter perstringam, & notabo po-

tabo potius, quàm ostendam. In Psal. 88.
 sic legimus: *Disposui testamentum electis* Psal. 88.
meis, iuravi David seruo meo, usque in æter-
num præparabo sementum, & ædificabo in
generatione & generationem sedem tuam. Et
iterum: Semeliuravi in sancto meo, si David
mentiar, semen eius in æternam manebit.
 Quæ verba si cum Iudæis potius ad Salo-
 monem, quàm cum Ecclesiæ Patribus ad
 Christum referri vultis; (hoc enim infa-
 niæ vestræ convenit) at illa, opinor, ad
 Christum spectare non negabitis, ipsis e-
 tiam Pharisæis & Iudæorum principibus
 iam olim præsentem Christo id confitenti-
 bus, quæ idem Propheta dicit: *Tu es Sa* Psal. 109.
cerdos in æternum, secundum ordinem Mel-
chisedech. Quod si in æternum Sacerdos,
 quomodo tot annorum centenarijs, sine
 Sacerdotio, sine Sacrificio, sine Ecclesia?
 An fortè dicturi estis, quod dixerunt olim
 Donatistæ cum hæc audirent, ut meminit
 August. *Iam hoc factum est. Iam crediderunt in* Enarrat in
Christum omnes gentes. Sed illa Ecclesia quæ Psal. 101.
fuit omnium gentium, iam non est, perijt. Imò
 hæc planè sunt verba vestra, hæc vox
 omnium vestrum est, perijisse his non-

gentis annis veram Christi Ecclesiam. Ex hoc enim vno absurdo, illa vestra Prescriptio absurdissima nata est. At audite, per si qua adhuc in vobis reliqua est, fidem vestram, per amores omnes rogo, quid de hac voce, olim Donatistarum, nunc vestra antiquissimus ille & sanctiss. Pater, Doctorq; celebratissimus D. Augustinus senserit. Sic eam commendat, sic exornat.

Enarrat. in
Psalm. 101.

Hanc, inquit, vocem abominabilem, & detestabilem, presumptionis & falsitatis plenam, nulla veritate suffultam, nulla sapientia illuminatam, nullo sale conditam, vanam, temerariam, precipitem, perniciosam, prauit. Spiritus Dei, & per Prophetam in persona Ecclesie dixit, Exiguitatem dierum meorum nuncia mihi. Quid est, quod nescio qui recedentes à me, murmurant contra me? Quid est, quod per diti me perisse contendunt? Certè enim hoc dicunt quia fui, & nō sum amplius. Annuncia ergo mihi exiguitatem dierum meorum. Non à te quero dies illos æternos. Illi sine fine sunt, ubi ero: Non ipsos quero. Temporales quero, temporales dies mihi annuncia. Quamdiu ero in isto seculo, annuncia mihi, propter illos qui dicunt. Fuit Ecclesia & non est: propter illos qui

los qui dicunt: Impleta sunt Scriptura: Crediderunt omnes Gentes: sed apostatauit & perijt Ecclesia de omnibus gentibus. Et annunciauit, nec vacua fuit vox ista. Quomodo annunciauit? Ecce ego, inquit, vobiscum sum ad consummationem seculi. Hæc hæc tunc Augustinus contra suos olim Donatistas. Hæc & nos contra vos hodie, non tam nostros, quam Ecclesiæ & ipsius Christi aduersarios simili insania laborantes, similiter proferimus ac repetimus.

Sed redeo nunc ad prophetica, & vnum vobis Esaiam non tam Prophetam, quam Evangelistam (sic enim ab Augustino & Hieron. nuncupatur) oppono. Sic de Messie Regno, quod est Ecclesia, scribit. Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Super Solium David & super Regnum eius sedebit, ut confirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia, a modo & usque in sempiternum. Rursum sic alibi gentes in persona Dei alloquitur Propheta: In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit Redemptor tuus

De ciuit.
Dei lib. 18.
cap. 29.
In proemio
in Esaiam.

Cap. 9.

Cap. 54.

O 4

Dominus.

Dominus. Sicut in diebus Noe istud mihi est, cui iuravi ne inducerem aquas ultra super terram, sic iuravi ut non irascar tibi & non increpem te. Montes enim commovebuntur, & colles contremiscent: Misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis mea non movebitur, dixit miserator tuus Dominus. Potuitne quicquam clariùs aut apertiùs dici? Aut contra hæc quod aliqua fronte vel mussitari queat, habetis? Annon etiam clarissimo Noe exemplo animi sui sententiam Propheta explicat? Nō videtis, quòd sicuti post primum illud sub Noe totius orbis diluvium, nullum tale aliud denuo futurum Deus certissimè promisit: sic post illam omnium gentium ante Messiaë aduentum cœcitatē (solis Iudæis, ut tunc solo Noe, cum suis, in arca Synagogæ servatis) nullam deinceps similem futuram, clarissimè pollicetur? Et audetis tamen vos (quanquā quid est quod non audetis?) hanc omnium gentium cœcitatē, tanquam novum totius Orbis diluvium, his totis mille annis, iam factam fuisse pronūciare? Quid ergo ad hæc Prophetæ verba dicitis, quid vel hiscere potestis? Non desunt

desunt acuris hominibus prompta perfugia. Respondet intrepidè Calvinus vester, & in hunc Esaiaë locum cōmentans, istud nobis non veri commētarij, sed commēti potius vanissimi homo impudens obtrudit. Sic enim in postremum iam productū locum scribit. *Tametsi, inquit, innumeris superstitionibus omnia polluta sint, ut propemodum obrutum fuerit Christi avum nomen, aliqua tamen Ecclesiæ forma quāvis mutila in orbe remansit.* Rursum paulò post. *Tametsi Ecclesia fluctuet atque agitetur varijs modis inter has tempestates, tamen quia* In commen-
tar. in. cap.
54. *Dominus perpetuam sui nominis memoriā esse vult, eam tuebitur ac defendet.* Pulchrè, sanè, & bellè responsum. Schemate quodam & tropo remotionis rhetoricæ, apertissimā & clarissimam veritatem offuscare, verbisque paulò cōcinnius dispositis ac cōnexis, Lectori fucum facere, vafer & versipellis homo molitur. In cap. 55.

Sed nō ita facilè manifestissimæ & fortissimæ veritatis aut extinguitur splendor, aut retunditur acies; nec verborum fucus rei gravitatem quasi levis arundo immobilem Petram concutere potest. *Pollui-*

omnia superstitionibus innumeris, Obrui quoque propemodum Christianum nomen, & mutila Ecclesia formam remanere, quæ dicit Calvinus, ex diametro repugnant misericordiæ sempiternæ, qua misertus est gētium Deus; misericordiæ, quæ nō recedet ab Ecclesia gentiū, & fēderi pacis, quod nō mouebitur, quæ omnia dixit Propheta Esaias. Hoc nō est prophetæ verba commētariorum illustrare, sed est Prophetam & Deum ipsum commenti, & (ô blasphemiā) mendacii arguere. Propterea sanè adhuc apertius idem alibi Propheta eandem hāc dei promissionem reperit & inculcat. *Quum venerit, inquit, Sion Redemptor & cat. Hoc est fadus meū cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus qui est in te: & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis seminis tui: dicit Dominus, A modo & usque in sempiternum.* Hic ergo quid dicis, Calvine? In hæc verba quid tandem commentaris? quem fucum facies? quam fraudem inuenies? Libet hīc cum Augustino sic in simili causa exclamante, dicere: *O violentia veritatis, quolibet e-culeo, quibuslibet ungulis fortior ad exprimendam*

Esai. 59.

In lib. cōtra
Donat. post
collationem
cap. 24.

mendam confessionem. Hinc enim vi veritatis victus Calvinus, verissima hæc verba vel inuitus protulit. Promittit propterea inestimabili hoc bono Ecclesiam nunquam priuatam iri, quin Spiritu sancto regatur & fulciatur celesti doctrina. Parum enim esset nobis, semel offerri Euangelium, nosq; Spiritu donari, nisi apud nos perpetuò residerent. Et paulo post. Promissio eiusmodi est, Dominum sic affuturum Ecclesiæ, sicq; eius curam habiturum, ut eam priuari doctrina nunquam sinat. Hinc ergo te teneo, Caluine, hic te vrgo. Hæc te nostra, imò tua te ipsius cruet Oratio. Corruit iam penitus hæc tua tuorumque petulantissima Præscriptio. Corruit totius nouitatis, ac falsi nominis Religionis vestræ fundamentum. Corruit simul quicquid tam lubrico fundamento superextruxistis.

Si enim (quod ipsemet fateris,) inestimabili hoc bono (sic enim rectissimè id vocas) Ecclesiam suam Deus ditauit, ut Spiritu Sancto semper regatur, ut celesti doctrina semper fulciatur, ut apud eam Euangelium perpetuò resideat, ut denique sic adsit Ecclesiæ suæ Deus, ut vera eam doctrina

In com. in
cap. 50.

doctrina nunquam privari sinat, quæ omnia tua sunt verba: quanta tu absurditate, quanta impudentia, quanta repugnantia dicis, his totis mille annis *superstitionibus* non paucis, sed *innumeris*, nec quædā sed *omnia* Religionis Christianæ *polluta fuisse*, ipsumque *Christianum nomen obrutum prope modum iacuisse*? Hæccine cohærēt? Hæccine cōveniunt? An non potius ex diametro, & *ἀλλὰ πᾶσι* ut dicunt, repugnant, & dissident? Sed illum iam eiusque consimiles missos facio.

Epilogus.

Ad vestram nunc prudentiam, gravitatem, æquitatem, amplissimi & ornatissimi Auditores, nostra se reflectit Oratio. Vestrū hīc gravissimum iudiciū, vestram sententiam appello. De hac istorū hominum admirabili Præscriptione quid pronuntiandum sit, ad vestrū planè arbitriū refero. An aliud profectò censebitis, quàm & iniquissimā illam esse, & ab omni ratione alienissimam, & cū summa pariter ac inaudita in Deum ipsum blasphemia coniunctā? Nemini me hercle obscurum iam esse arbitror, diligenter expensis ijs quæ diximus, Ecclesiam Christi adeò esse sibi similem, adeò

adeò vnā ac eandē, quantum ad veritatis
 ipsius vim ac fidei sincerā doctrinam spe-
 ctat, vt nulla eius ætas, nulla successio, al-
 terā potior haberi debeat. Non enim ad
 certa tēpora, sed ad perpetuū quoddā tē-
 pus, sine aliquo interuallo diuina quæ au-
 diuim⁹, verba se porrigūt. Quodq; de Ec-
 clesiæ firmitate, fide, ac robore in Scriptu-
 ris prædicatur, nō minus ad posteriores Ec-
 clesiæ annos acætates, quā ad priores per-
 tinet. Antiquitati quidē certē multū de-
 fertur: sed Ecclesiæ cōsensus à quocūq; il-
 le tēpore petatur, eādē vim habet. Quin-
 imò, si posteriorū horū tēporū summā in
 Ecclesia pacē, doctorū virorū multitudi-
 nē, acria ingenia, acerrima studia cōsidere-
 m⁹, si quā facile sit inuētis addere, quātiq;
 momēti, aliorū studijs, ac laboribus, novos
 accessisse sudores, nouas lucubrationes,
 cogitemus; si quot his postremis Cētena-
 rijs ad fidē Christianā Gentes conuersæ,
 quot sanctissimarū Religionū præclari or-
 dines inuēti, quot de reb⁹ grauissimis Cō-
 cilia habita, quot hēreses eruditē cōfutatę
 fuerint, si postremò quāta rūt in sacrā pa-
 ginā optimorū interpretū, tum ad formā-
 dam pie-

*Recentioris
 Ecclesiæ
 comitum*

dā pietatē homiliarū eruditissimarū seges
pdierit, quā preclara in ōni sciētiarū ge-
nere, sed maximē in studio Theologico,
monimēta in lucē & man^u hoīm exierint,
vt ad methodos multa fuerūt redacta, quæ
antea cōfusa, explicati^o tradita, quæ antea
obscura erāt, attētē & cōsideratē perpen-
damus: videbimus profectō (vna Antiqui-
tatis grauitate excepta) Ecclesiā & Theo-
logos posteriorū horū tēporum, eos dico
qui his nōgēris & ampli^o annis floruerūt,
cū prima illa Ecclesia satis laudabiliter &
sine inuidia posse cōparari. Illud sanē ex-
tra controuersiam est, ad dubia fidei clarē
& euidenter discutiēda, certi^o & copiosi^o ex
hac ætate nobis suppeditari, quā ex pri-
mis illis seculis. Quæ vnica causa erat arro-
gantissimæ huius & petulanrissimæ Præ-
scriptionis ab hæreticis excogitatæ. Quæ
quum ita sint, nec illa iā amplius superba
Præscriptio apud pium quēquā valere, sed
oīm prorsus bonorū ac prudentū auribus
tāquā & ex se iniquissima, & in Deū blas-
phema explodi, & recentiorū harū ætatū
Theologis, Patribus, ac Magistris, suus cō-
stare honos, sua cōcedi Authoritas debet.

DIXI.